

A PSZICHOLÓGIAI IMMUNITÁS ÉS A TANULÁSI MOTIVÁCIÓ CSOPORTPROFILJAI A MŰVÉSZETI SZAKKÉPZÉSSEN

Bredács Alice ●●● alice.bredacs@gmail.com; mobil: +3630/5026025

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar

A KUTATÁS CÉLJA ÉS HASZNOSÍTHATÓSÁGA

A kutatás célja és hasznosíthatósága az intézményes művészeti nevelésben részesülő tanulók olyan képességeinek és egyes személyes tulajdonságainak a jobb és célirányosabb megismerése, melyek a speciális művészi képességek mellett nélkülözhetetlenek az alkotómunkában. A kutatás képet ad néhány művészeti területen (rajz, zene, tánc, színjátszás) – a különbségek és a hasonlóságok feltárásával – a művészeti válság egyik korai állomásáról, segít hatékonyabbá tenni a művészeti képzést – nevelést. Eredményeim felhasználhatók a különböző szintű és különböző művészeti területeket érintő fejlesztési programok, személyiségfejlesztő tervek, óratervek kidolgozásában, a feladatok és a tanári stratégiák kiválasztásában, valamint a képzésekbe való beválasztási eljárásokban.

A KUTATÁS ELMÉLETI HÁTTERE

1. A PSZICHOLÓGIAI IMMUNITÁS

- A PI egy megelőző – védő – mozgósító rendszer.
- Úgy óvja a pszichét, ahogy a testet a hagyományos immunrendszer.
- Kompetenciái képessé teszik az egyént a stresszel való megküzdésre.
- A tapasztalat által a megküzdési stratégiák finomodnak és begyakorlódnak a jó megküzdési módok.
- A PI képességterületei fejleszthetők.
- PI egy komplex modellel írható le.
- Struktúráját a személyiség komponensei alkotják.

A mérőeszköz: PI kérdőív – junior változata.

E kérdőívvel az vizsgálható, hogy egy fiatalnak / csoportnak

- milyen erős a pszichológiai immunitása,
- milyen töltésűek az immunitás-összetevői,
- hogyan küzd a céljaiért,
- segítségével feltérképezhető egy fiatalra / csoportra jellemző megküzdési stratégia.

A kérdőív jellemzői

- időkorlátozott
- önjellemzéses
- a 48 kérdés 16 megküzdési képességet tár fel, melyek három alrendszerre szerveződnek
- az alrendszerek dinamikus kölcsönhatásban szabályozzák egymás működését.

A válaszok négyfokú skálán adhatók meg:

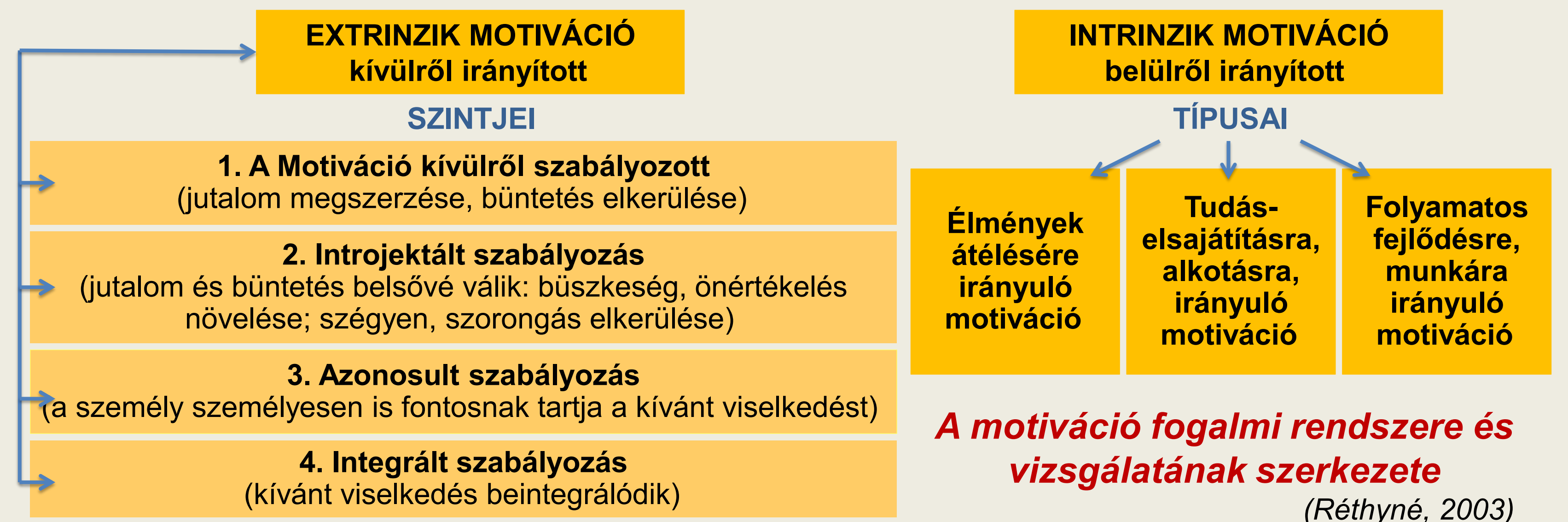
- egyáltalán nem jellemző rám; kicsit jellemző rám; jellemző rám; nagyon jellemző rám

A megküzdési képességek faktorai és alrendszerei

MEGKÜZDÉSI KÉPESSEGEK	ALRENDSZEREK ÉS TARTALMAI
1 Optimizmus	Megközelítő-monitorozó alrendszer ▪ környezet optimista feltérképezése (fizikai, szociális)▪ megértése, kontrollálása▪ áramlatba kerülés aktiválása
2 Koherencia érzés	
3 Növekedésérzés	
4 Kontrollképesség	
5 Személyes forrásmonitorozó képesség	
6 Társas forrásmonitorozó képesség	Mobilizáló-alkotó-végrehajtó alrendszer ▪ képességek mobilizálása, aktualizálása▪ képességek fejlődésének megítélése▪ egyensúlyérzés megélése
7 Személyes forrásmobilizáló képesség	
8 Személyes forrásteremtő képesség	
9 Társas forrásmobilizáló képesség	
10 Társas forrásteremtő képesség	
11 Öntisztelet	Önszabályzó alrendszer ▪ figyelem irányítása▪ kontroll biztosítása▪ áramlatban való maradás szabályozása
12 Kitartás	
13 Szinkronképesség	
14 Impulzivitáskontroll	
15 Érzelmi kontroll	
16 Ingerlékenység gátlás	

(Oláh, 2005)

HUMÁNSPECIFIKUS MOTÍVUMOK

3. A PSZICHOLÓGIAI IMMUNITÁS ÉS A MOTIVÁCIÓ KAPCSOLATA

A pszichológiai immunitás a tevékenység motivációjára is hatással van, mert mindkettőben megjelenik a cselekvési cél, az akarat és a megküzdési szándék. A célok és célulvadások – mint kiindulópontok – összekapcsolódnak a teljesítmény oldalán megjelenő kontrollfolyamatokkal. Így befolyásolják a jellemző viselkedést.

HIPOTÉZISEK

- Kimutathatók-e a rajzot, a zenét, a táncot és a színészetet tanulók és a kontrollcsoport közötti különbségek a 14–16 éveseknél a pszichológiai immunitás és a motiváció területein.
- Vannak-e az egyes művészeti ágra jellemző sajátos vonások e két területen?

ELEMZÉSI ELJÁRÁSOK

Az adatok feldolgozása középérték- és szórásszámítással történt, valamint szignifikancia-vizsgálatokat, korrelációsanalízist és faktoranalízist is végeztem. Minden leíró táblázathoz készült ellenőrző statisztikai próba: Levenestest, kétmintás t-próba, ANOVA, Kruskal-Wallis-teszt, Scheffe-féle homogenitás-teszt. Végül a csoporttulajdonságokat csoportprofil-képpé transzformáltam.

A MINTA

A vizsgálatban 240, 14-16 éves, városi művészeti iskolában tanuló vett részt, a négy művészeti ág területéről 60-60 fő. A kontrollcsoportban is 60 tanuló volt.

AZ EREDMÉNYEK

1. A PSZICHOLÓGIAI IMMUNITÁS CSOPORTPROFILJAI

A vizsgált csoportokban a pszichológiai immunitás alrendszerei a csoportokra jellemző sajátosságokat mutatnak. A Mobilizáló-alkotó-végrehajtó alrendszer magas szintje miatt a zenét és a színészetet tanulók tudják legjobban mozgósítani a képességeiket a céljaik elérésének érdekében. Az önkontroll minden csoportban alacsony, ami azért probléma ebben az életkorban, mert kevésbé tudják a figyelmüket folyamatosan a céljaikra irányítani.

A motiváció csoportprofiljai

RAJZOT TANULÓK	T pont	nagyon alacsony	alacsony	átlagos	magas	nagyon magas
Megközelítő-monitorozó alrendszer	48,00					
Mobilizáló-alkotó-végrehajtó alrendszer	51,27					
Önszabályzó alrendszer	41,75					
ZENÉT TANULÓK						
Megközelítő-monitorozó alrendszer	53,49					
Mobilizáló-alkotó-végrehajtó alrendszer	55,98					
Önszabályzó alrendszer	39,76					
TÁNCOT TANULÓK						
Megközelítő-monitorozó alrendszer	47,02					
Mobilizáló-alkotó-végrehajtó alrendszer	49,51					
Önszabályzó alrendszer	45,40					
SZÍNÉSZETET TANULÓK						
Megközelítő-monitorozó alrendszer	53,93					
Mobilizáló-alkotó-végrehajtó alrendszer	63,77					
Önszabályzó alrendszer	38,10					
KONTROLLCSOPORT						
Megközelítő-monitorozó alrendszer	40,16					
Mobilizáló-alkotó-végrehajtó alrendszer	43,73					
Önszabályzó alrendszer	42,37					

Kategóriák	pontérték
nagyon alacsony	0-34
alacsony	35-44
átlagos	45-54
magas	55-64
nagyon magas	65 fölött

A rajzot tanulók céljaikért vívott megküzdése – a fizikai és a szociális környezet optimista szemléletű észlelése, feltérképezése és megértése, valamint a képességeik aktivizálása tekintetében – átlagos, az önszabályozás tekintetében alacsony. Ez a tanulók számára az iskolaválasztással és az ott végezhető tevékenységeikkel kapcsolatos motivációját csak az élmények átélésének szintjén tartja, ezért kevésbé foglalkoznak a tudás megszerzésével és ennek a jövőorientált munkához való kapcsolódásával.

A zenét tanulók céljaik mobilizálásába és megvalósításába magas szinten fektetik be energiáikat. Eközben fokozottabban képesek megélni saját fejlődésüket és személyiségük egyensúlyérzését. Azonban úgy tűnik, hogy ebben a külső motiválásnak is jelentős szerepe van, hiszen a csoport tanulójának is alacsony az önszabályozása. Kevésbé törekszenek a művészeti élmények megszerzésére, mint ahogy ez más csoportokra jellemző.

A táncot tanulók céljaik elérésére irányuló tevékenységeiket minden téren átlagos energiákkal indítják el, tartják fent és szabályozzák. Azonban e csoport esetében az önszabályozás is legalább átlagosnak mondható (ami egyébként nem jellemző a többi csoport tanulóján). A művészeti élményszerzésért végzett tevékenység e csoportban szintén átlagos, de a tudás megszerzéséért csak alacsony szinten küzdenek, egy életpályára kezdő feladatainak elvégzésébe pedig ők is csak minimálisan fektetnek be energiát. Ez azért nem kedvező, mert a táncművészeti munka korábban kezdődik, mint más művészeti ágakban.

A színészetet tanulóknál ismét a képességek mobilizálása, az alkotásra való hajlandóság magasabb foka kerül előtérbe. E csoportban a motiváció terén is van egy magas szint, amely azt jelzi, hogy a színészetet tanulók képesek a színészi tevékenységekre irányuló élményszerzés érdekében az átlagosnál erősebben motiválódni.

A kontrollcsoport tagjainál a pszichológiai immunitás minden értéke alacsony. Ez egyaránt kihat a rövid, a közép és a hosszú távú célok eltervezésére, elérésére és így a motiváció fenntartására is. Belső motivációik ugyan követik a szakirodalomban megfogalmazott trendet, de ez mellett a külső motiváció belsővé válásának tendenciája még nem mutatkozik meg igazán.

A fenti elemzések összevetéséből a következő összefüggések állapíthatók meg:

A vizsgált 14-16 éves fiatalok csoportjaiban sem a pszichológiai immunitás alrendszereiben sem a motiváció típusaiban nincs kiugróan magas érték. A pszichológiai immunitás – az alrendszerek tekintetében – lényeges eltéréseket mutat a csoportokban, a nagyon alacsony értékektől a magasakig. E vizsgált mintában jellemző az alacsony önszabályozás, ami minden esetben nehezíti a célratartást.

A motivációtípusok a főbb „csapásirányok” tekintetében megfelelnek a korábbi kutatásokban leírt trendeknek. Ebben az életkorban jellemző a tanulóknak, hogy nem realizálódik még szakmai indítatásként a végzett tevékenység. A külső megerősítések vezető szerepével szemben már dominál azoknak a belsővé vált értékeknek és céloknak a követése, amelyek a művészeti területek felé hívják őket.

IRODALOM

Bredács Alice (2014): A 14–16 éves, művészeti képzésben részesülő tanulók pszichológiai immunkompetenciája és az eredmények hasznosítása a művészeti nevelésben. In: Szabolcs Éva és Garai Imre (szerk.): Neveléstudományi kutatások közben – válogatás doktori hallgatók munkáiból. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 168–180.

Fejes József Balázs (2011): A tanulási motiváció új kutatási irányja: a célorientációs elmélet. Magyar Pedagógia, 111. 1. sz. 25–51.

Oláh Attila (2005): Érzelmek, megküzdés és optimális élmény. Trefort Kiadó, Budapest.

Réthy Endréné (2003): Motiváció, tanulás, tanítás. Miért tanulunk jól vagy rosszul? Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.